

Реалізація вищезазначених пропозицій надасть можливість спрямувати інвестиційні потоки на стратегічні галузі та в інноваційний сектор, з одного боку, а з іншого – контролювати і координувати ситуацію на макrorівні, тобто збалансовувати експортно-імпортні операції, сформувати стабільну валютно-курсову політику, забезпечити прогнозований низький рівень інфляції тощо, а також розвивати депресивні регіони країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вайцеховська В. В. Іноземне інвестування в умовах інтеграції України у світову економіку // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – №8. – С. 55–61.
2. Гостюк М. Зарубіжні інвестиції та економічні інтереси іноземних інвесторів // Економіка України 2007. – №8. – С. 81–86.
3. Козаченко Г. В., Антіпов О. М. Управління інвестиціями на

підприємстві – К.: Лібра 2007. – 368 с.

4. Матюшенко І. Ю., Божко В. П. Іноземні інвестиції: Навч. посіб. – К.: Професіонал, 2008. – 336 с.
5. Новицький В. Національні інтереси України в контексті цивілізаційних детермінант і економічної глобалізації // Економіка України. – 2005. – №7. – С. 12–18.
6. Пехник А. Іноземні інвестиції в економіку України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2007. – 335 с.
7. Сухорукова А. Антикризова політика розвинутих країн // Економіка України. – 2007. – №8. – С. 16–27.
8. Харламова Г. Вплив інвестицій на економічне зростання // Фінанси України. – 2006. – С. 57–64.
9. Четов М. Іноземні інвестиції: макроекономічний аспект // Економіка України. – 2008. – №8. – С. 4–16.
10. <http://elvisti.com/node/81785>
11. http://ukrstat.gov.ua/control/uk/localfiles/display/operativ/operativ2007/zd/zd_rik/zd_u/pi_07u.html
12. Market review investment company «Dragon Capital» from 06.07.2009

УДК 330.101.541(477): 339.564

МЕХАНІЗМ ВПЛИВУ ЕКСПОРТУ КИТАЮ НА ОСНОВНІ МАКРОЕКОНОМІЧНІ ПОКАЗНИКИ УКРАЇНИ

З. Я. Щербата

великої відкритої економіки на малу можна проілюструвати за допомогою моделі Манделла-Флемінга для двох країн. З урахуванням відмінностей між реальною і номінальною процентними ставками система рівнянь має такий вигляд (рівняння 1–8):

Країна А

$$y_t = a_0 + a_1 g_t + a_2 r_t + a_3 q_t + a_4 y_t^*, \quad (1)$$

$$m_t - p_t = c_0 + c_1 y_t - c_2 i_t, \quad (2)$$

$$r_t = i_t - (E_t p_{t+1} - p_t), \quad (3)$$

$$q_t = e_t - (p_t - p_t^*), \quad (4)$$

$$i_t = i_t^* + E_t e_{t+1} - e_t, \quad (5)$$

Країна В

$$y_t^* = a_0 + a_1 g_t^* + a_2 r_t^* - a_3 q_t + a_4 y_t, \quad (6)$$

$$m_t^* - p_t^* = b_0 + b_1 y_t^* - b_2 i_t^*, \quad (7)$$

$$r_t^* = i_t^* - (E_t p_{t+1}^* - p_t^*), \quad (8)$$

На сучасному етапі економіка Китаю розвивається надзвичайно швидкими темпами, що має безпосередній вплив на світову економіку через зростаючі обсяги експорту. Враховуючи важливе місце Китаю в зовнішній політиці України, його суттєвий вплив на розвиток вітчизняної економіки, можна вважати тему дослідження актуальною.

Вивченням впливу експорту з Китаю на світову економіку займалися такі економісти: О. Шкарпова [1], Н. Гончарук [2], О. Приходько [3], Я. Бергер, В. Михеєв [4], В. Поляков, Р. Щенин [5] та ін. Серед іноземних економістів можна виділити: М. Амайті, К. Френда [7], Е. Преседа [8], А. Кейдела [9], Б. Сталлінга [10] та ін. Проте, на нашу думку, недостатньо уваги приділено дослідженню впливу швидкого розвитку Китаю, а відповідно збільшення обсягів китайського експорту на економіку України.

Отже, метою дослідження є виявлення впливу китайського експорту на основні макроекономічні показники в Україні, зокрема на: ВВП, пропозицію грошової маси, обсяги експорту та імпорту.

Варто зазначити, що теоретично механізм впливу

де r_t та i_t , r_t^* та i_t^* – відповідно реальна і номінальна процентна ставка в країнах А і В (або в даній країні і за кордоном);

$E_t p_{t+1}$ і $E_t p_{t+1}^*$ – очікування майбутніх рівнів цін у країнах А і В;

$E_t e_{t+1}$ – очікування обмінного курсу (очікування

зроблено у період часу t на наступний період часу $t+1$) [6, с.375].

У рівняннях (1) та (6) подано рівняння IS для країн А і В відповідно. Рівновагу грошового ринку визначено в рівняннях (2) і (7). Реальна процентна ставка в обох країнах залежить від очікувань рівня цін на період $t-1$ (рівняння (3) та (8)). Вираз $E_t p_{t+1} - p_t$ характеризує очікувану інфляцію.

Рівняння (1) – (3) та (6) – (8) є симетричним з погляду характеристики функціональних залежностей окремої економіки, тоді як рівняння (4) і (5) визначають особливості рівноваги платіжного балансу (в координатах країни А). У рівнянні (4) визначено RER, а рівнянні (5) – відкритий паритет процентних ставок. Очікування девальвації грошової одиниці підвищує номінальну процентну ставку в даній країні проти «світового» показника.

Система з восьми рівнянь дає змогу визначити вісім залежних змінних. Для фіксованого обмінного курсу залежними стають такі змінні: $y_t, y_t^*, r_t, r_t^*, p_t, p_t^*, m_t, m_t^*$. Відповідно для плаваючого обмінного курсу залежними є змінні: $y_t, y_t^*, r_t, r_t^*, p_t, p_t^*, e_t, q_t$. Припускаючи сталу пропозицію грошової маси в системі з двох країн ($M = \text{const}$), для фіксованого обмінного курсу залежною змінною стає q_t . Кількість залежних змінних зменшується припущенням про ідеальну мобільність капіталу в системі з двох країн: $r_t = r_t^*$ [6, с. 376].

Графічну інтерпретацію впливу збільшення обсягів експорту з Китаю на основні макроекономічні показники в Україні зображено на рисунку.

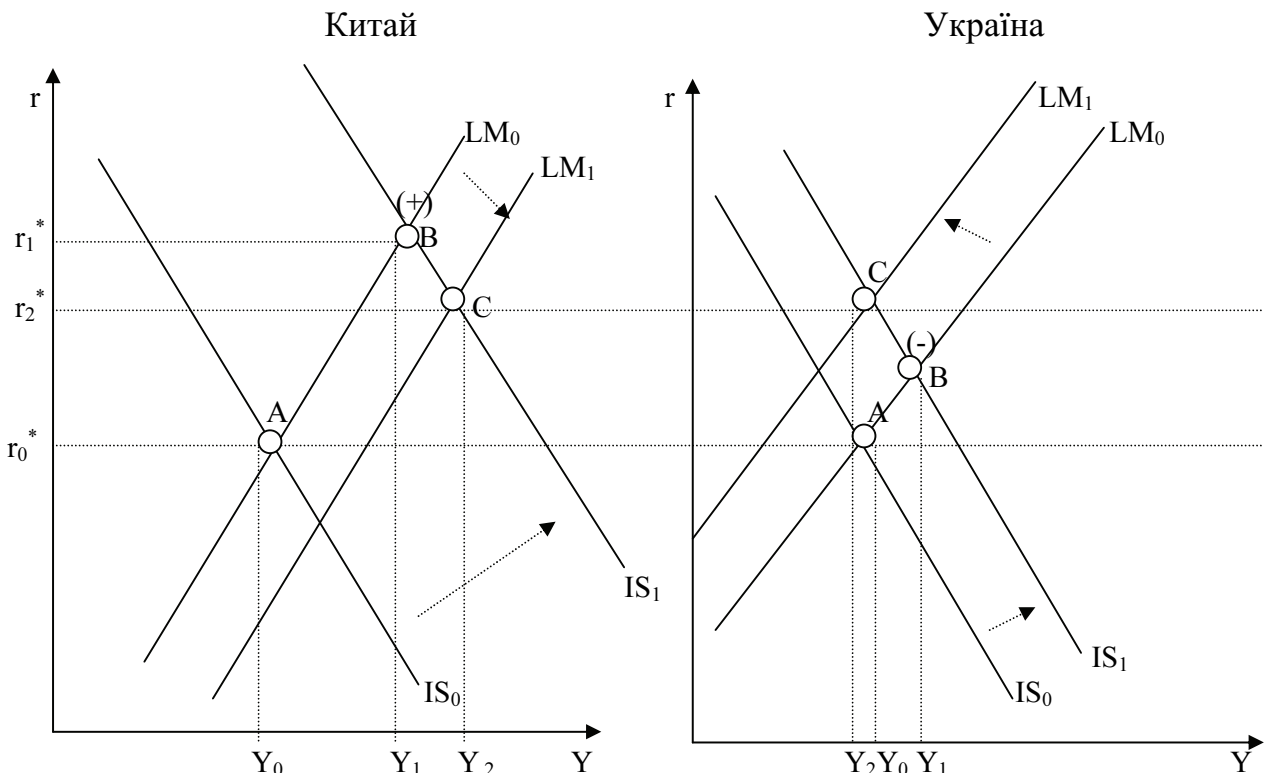
Отже, аналізуючи рисунок можемо зробити висновки, що збільшення обсягів експорту з Китаю призводить до зміни лінії IS ($IS_0 \rightarrow IS_1$), у країні виникає додатне сальдо поточного рахунку (т. В) і стерилізація монетарних ефектів платіжного балансу для підтримки фіксованого обмінного курсу. Для України можемо виділити такі наслідки:

1) збільшується лінія IS ($IS_0 \rightarrow IS_1$), оскільки для країни – торговельного партнера спостерігається збільшення доходу. Внаслідок збільшення обсягів імпорту з Китаю в Україні виникає від'ємне сальдо поточного рахунку (т. В);

2) унаслідок товарної експансії Китаю спостерігається зменшення темпів зростання промислового виробництва;

3) дії уряду спрямовані на обмеження пропозиції грошової маси для гальмування інфляції;

4) унаслідок виникнення негативного сальдо поточного рахунку спостерігається збільшення попиту над пропозицією іноземної валюти, отже, уряд змушений проводити рестрикційну монетарну політику (обмеження темпів зростання пропозиції грошової маси) і як наслідок лінія LM зменшується ($LM_0 \rightarrow LM_1$), у (т. С) виникає внутрішня та зовнішня рівновага. Проте в Україні рестрикційна монетарна політика є недостатнім інструментом для гальмування інфляції.

Інтерпретація впливу експорту з Китаю на українську економіку за допомогою моделі Манделла-Флемінга для двох країн (ФОК)

Отже, збільшення обсягів експорту з Китаю призвело до підвищення спільної процентної ставки ($r_0 \rightarrow r_2$), зміцнення юаня – грошової одиниці Китаю (відповідно в Україні грошова одиниця (гривня) знецінюється) та до збільшення доходу в Китаї та зменшення – в Україні.

З метою перевірки графічної інтерпретації отриманих результатів доцільно здійснити регресійний аналіз впливу експорту з Китаю на промислове виробництво, процентну ставку та пропозицію грошової маси в Україні. За допомогою тесту Гренджера визначаємо взаємозв'язок між змінними (табл. 1). Для цього використаємо квартальні дані із статистичного щорічника International Finance Statistic.

У дослідженні використані такі показники (очищені від сезонності та прологарифмовані): $GDP_UKR_SA_t$ – ВВП в Україні, млрд. дол. США; $EXP_CH_SA_t$ – експорт з Китаю, млрд. дол. США; $M2_UKR_t$ – грошова маса в Україні, млрд. дол. США; $EXP_UKR_SA_t$ – експорт України, млрд. дол. США; $IMP_UKR_SA_t$ – імпорт України, млрд. дол. США.

Отже, аналізуючи дані табл. 1, спостерігаємо сут-

тєвий вплив експорту з Китаю на ВВП в Україні (з лагом в 1 і 2 квартали), а також на експорт та імпорт України (з лагом в 1 та 2 квартали). Для детальнішого дослідження впливу доцільно буде здійснити регресійний аналіз (за допомогою економетричного пакета Eviews) (табл. 2).

Згідно з результатами, що надані в табл. 2 можемо зробити висновок про оберненопропорційний вплив між збільшенням обсягів експорту з Китаю та зростанням ВВП в Україні. У разі збільшення китайського експорту на 1% з лагом у 7 кварталів, ВВП в Україні зменшується на 0,01%, що пояснюється зменшенням обсягів виробництва в Україні. Результати можна прийняти на рівні статистичної значущості 1%, а про їхню адекватність свідчить показник Дарбін – Уотсон, що перебуває в межах 1,5 – 2,5. Коефіцієнт кореляції (r -squared) – показує, що зв'язок між залежною та незалежною змінною є міцним (в межах 0,5 – 0,98).

Варто зазначити, що простежується вплив експорту з Китаю на збільшення пропозиції грошової маси в Україні. У разі збільшення китайського експорту на 1% з лагом у 10 кварталів грошова маса в Украї-

Таблиця 1

Тест Гренджера для експорту з Китаю, ВВП, грошової маси, експорту та імпорту України (2000 р., 1 кв. – 2008 р. 2 кв.) [11]

Гіпотеза	Лаги	
	1	2
ВВП в Україні _t не впливає на експорт Китаю _t	0.84942 (0.364)	0.19254 (0.826)
Експорт Китаю _t не впливає на ВВП в Україні _t	8.43056 (0.006**)	4.23303 (0.025**)
Грошова маса в Україні _t не впливає на експорт Китаю _t	8.65612 (0.006**)	9.59399 (0.0007*)
Експорт Китаю _t не впливає на грошову масу в Україні _t	1.11858 (0.298)	0.25559 (0.776)
Грошова маса в Україні _t не впливає на ВВП України _t	0.50124 (0.484)	0.86616 (0.432)
ВВП України _t не впливає на грошову масу в Україні _t	0.84382 (0.365)	0.40821 (0.669)
Експорт України _t не впливає на імпорт в Україну _t	10.3168 (0.003*)	0.64242 (0.534)
Імпорт України _t не впливає на експорт України _t	3.04630 (0.091***)	2.61959 (0.091***)
Експорт Китаю _t не впливає на імпорт України _t	16.6651 (0.0003*)	3.51564 (0.044**)
Імпорт України _t не впливає на експорт Китаю _t	0.11447 (0.737)	0.55172 (0.582)
Експорт Китаю _t не впливає на експорт України _t	3.88789 (0.058***)	3.57468 (0.042**)
Експорт України _t не впливає на експорт Китаю _t	0.34122 (0.563)	0.51084 (0.605)

Вплив експорту Китаю на макроекономічні показники України [11]

Залежні змінні	Незалежна змінна EXP_CH_SA	r2	D-W
GDP_UKR_SA _{t-7}	-0.0134 -(1.7443***)	0.9871	2.1594
M2_UKR _{t-10}	0.148527 (1.6640***)	0.9860	2.4177
EXP_UKR_SA _t	-0.218287 -(2.3291**)	0.9754	1.6478
IMP_UKR_SA _{t-2}	0.120285 (2.2529**)	0.9813	1.7025

Примітка. Навпроти незалежних змінних у таблиці (в дужках) указано t-критерій Стюдента з указанням статистичної значущості (*** – 1%; ** – 5%; * – 10%).

ні збільшується на 0,15%. Результати є статистично значущими на рівні 1%. Це перш за все пояснюється збільшенням попиту на дешеві імпортовані товари. Показник Дарбін – Уотсон перебуває в межах 1,5 – 2,5, що свідчить про адекватність даної моделі, а показник r^2 становить 0,98, з чого можна зробити висновок про тісноту зв'язку між змінними.

Вплив експорту з Китаю безпосередньо позначається також на обсягах експорту з України. У разі збільшення даного показника на 1% експорт з України зменшується на 0,22%. Результати є достовірними на рівні статистичної значущості 5%, а межі, в яких перебуває показник Дарбін – Уотсон (від 1,5 до 2,5) свідчать, що результати регресії є такими, що можуть прийматися до розгляду. Про тісноту зв'язку між експортом з Китаю та українським експортом можна стверджувати по показнику r^2 (0,97).

Нарешті, аналізуючи вплив китайського експорту на обсяги імпорту в Україну, можна зазначити, що в разі збільшення експорту з Китаю на 1% з лагом у 2 квартали імпорт в Україну збільшується на 0,12%. Результати можна прийняти на рівні статистичної значущості 5%, а про їхню адекватність свідчить показник Дарбін – Уотсон, що перебуває в межах 1,5 – 2,5. Коефіцієнт кореляції (r^2) становить 0,98, з чого можна зробити висновок, що зв'язок між змінними є міцним.

Висновки

Отже, збільшення обсягів експорту з Китаю не тільки має відчутний вплив на українську економіку, але й на розвиток світової господарської системи загалом. Нині основу китайського експорту до України становить продукція машинобудівної галузі, у тому числі електротехнічне обладнання, виробли легкої промисловості (текстиль, взуття та інше), мінеральна си-

ривина, вогнетривкі матеріали (магнезит), продукція хімічної промисловості та ін. Проте дешеві китайські товари пригнічують національного товаровиробника і призводять до скорочення обсягів українського експорту, що негативно позначається на прирості ВВП України. Тому важливою умовою для ефективного економічного зростання нашої держави є збільшення власного експортного потенціалу через модернізацію провідних галузей економіки таких, як металургія, хімічна та легка промисловість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Шкарпова О. На узбіччі кризи // Український діловий тижневик «Контракти». – 2008. – №5. <http://www.kontrakty.com.ua>
2. Гончарук Н. Економіка інь-ян // Український діловий тижневик «Контракти». – 2007. – № 1. <http://www.kontrakty.com.ua>
3. Приходько О. Китайський дракон із двома шиями // Дзеркало тижня. – 2007. – №14. <http://www.zn.kiev.ua>
4. Бергер Я., Михеев В. Китай: социальные вызовы развитию // Общество и экономика. – 2005. – №1. – С. 43–45.
5. Поляков В. В., Щенин Р. К. Мировая экономика и международный бизнес. – М.: КНОРУС, 2007. – 298 с.
6. Шевчук В. О. Міжнародна економіка: теорія і практика: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 663 с.
7. Amity M., Freund K. An Anatomy of China's Export Growth. – Washington, DC: National Bureau of Economic Research. – 2008. – January 31. – 456 p.
8. Prasad E., ed., China's Growth and Integration into the World Economy. – Washington, DC: Occasional Paper, International Monetary Fund. – 2004. – №232. – 235 p.
9. Keidel A. Assessing China's Economic Rise: Strengths, Weaknesses and Implications // Foreign Policy Research Institute, Asia Program. – 2007. – №12.
10. Stallings B. China's Economic Relations with Developing Countries, Brown University. – 2007. – №12. – P. 45–56.
11. Офіційний сайт International Finance Statistic: <http://www.ifs.org>